

Бошко Ј. Сувајдић<sup>1</sup>  
Филолошки факултет  
Универзитета у Београду

СРПСКИ И СЛОВЕНСКИ ФОЛКЛОР НА НАУЧНОМ  
САСТАНКУ СЛАВИСТА У ВУКОВЕ ДАНЕ  
(1971–2025)

Магистрални ток проучавања народне књижевности на Научном састанку слависта у Вукове дане, а у одређеном смислу и сржна тачка његовог постојања, од оснивања 1971. године до данас, трасиран је на линији односа према Вуку Караџићу и разноврсним аспектима његовог дела. Вук је био трајна инспирација током свих 55 година трајања научних састанака сланова присутност у култури, језику и књижевности у другој половини XIX века“ (3, 1973), као и у грандиозном петотомном зборнику „Вук Караџић и његово дело у своме времену и данас“ (17/1, 2, 3, 4, 5) (1988), насталом као резултат научног састанка уприличеног поводом 200. годишњице Вуковог рођења и велике друштвене мобилизације под називом „Два века Вука“, која је исходовала и Оснивачком скупштином Вукове задужбине (1987).

Пре 250 година, у *Путу по Далмацији* (*Viaggio in Dalmazia, Venezia*, 1774) Алберта Фортиса, италијанског путописца и природњака, објављена је, у оригиналу и италијанском преводу, као илустрација обичаја Морлака, „Жалостна пјесанца племените Асан-Агинице“, и од тада до данас несметано теку њени европски дани. У оквиру тих дана, златним словима је уписан темат МСЦ-а о „Хасанагиници“, поводом 200 година од појављивања Фортисовог чувеног записа (1974, 4/1), са знаменитим прилозима.

По значају и компаративној перспективи издвојио се и Научни састанак слависта у Вукове дане са темама „Однос између усмене и писане књижевности“ (6/2) (1977) и „Актуелни проблеми и истраживања југославистике у свету“ (6/3) (1977). Веома запажен је, по компаративним прилозима о српском и (јужно)словенском фолклору, и темат о Косовском боју (1991): Антонина Афанасјева Колева, Косовски јунаци у бугарској народној епској песми, 19/1, 533–541; Марија Клеут, Позне варијанте народне песме о Косову, 19/1, 297–304; Васо Милинчевић, Стеријине, Банове и Суботићеве драме с мотивом о Косову, 19/1, 373–382; Борис Н. Путилов, Косовски цикл и фолклорно-етнографическе традиције, 19/1, 279–283; Томислав Саздов, Косовски бој у македонској књижевности, 19/1, 491–497 и др.

Компаративним темама српске и бугарске фолклористике, са посебним освртом на лик и дело Вука Караџића, бавио се Петар Динеков (Дело Вука Караџића и бугарска филолошка култура у другој половини XIX века, 3, 325–340; Фолклор и савремена бугарска белетристика, 6/2, 467–482; Личност Вука Караџића, 17/5, 5–11), док су транспозицију мотива српске косовске епике у бугарску народну поезију тематизовале Антонина Афанасјева-Колева (Песма о Страхинићу бану у бугарској епској традицији, 17/3, 131–138; Косовски јунаци у бугарској народној епској песми, 19/1, 533–541 и др.) и Татјана Кметова (Косовски бој и Косово поље у бугарском јуначком епу, 19/1, 503–510). Поетиком фолклора се бавио Стефан Елефтеров (Проблеми поетике фолклора и њен утицај на развој

---

<sup>1</sup> bosko.suvajdzic@fil.bg.ac.rs

нове бугарске књижевности, 6/2, 483–494); Бошко Сувајдић (О иницијалним формулама српске и бугарске хајдучке поезије, 30/2, 175–187) и др.

Однос између српске и пољске фолклористике трасиран је од самих почетака научних састанака на релацији односа Адама Мицкјевича према српској народној поезији, Вуку и косовском циклусу. О српској и пољској фолклористици вредне прилоге остављају Ђорђе Живановић (Мицкјевич и Вук, 2, 169–185), Маријан Јакубјец (Вук Карацић и пољска фолклористика II половине XIX и почетком XX века, 3, 343–352; Вуково дело у савременој пољској филологији и фолклористици, 17/5, 359–367), као и Милица Јакубјец Семкова, посебно када је реч о теорији и пракси превођења српских народних песама у Пољској у доба романтизма.

Када је реч о српском и украјинском фолклору, највиши домет и најдрагоценији допринос компаративном изучавању српског и украјинског фолклора дала је Оксана Микитенко, у низу радова, превасходно посвећених поетици тужбалице у општесловенском контексту, али и поетици урбаног фолклора, питањима когнитивне карактеризације фолклора и слично. Посебно се издваја рад у коме је за теоријско-методолошку парадигму савремене славистичке фолклористике Оксана Микитенко узела управо искуства Међународног славистичког центра (Теоријско-методолошка парадигма савремене славистичке фолклористике: искуство Међународног славистичког центра, 50/2, 55–67).

Чешка славистичка фолклористика на научним састанцима заступљена је углавном типолошко-компаративним прилозима (Карел Хоралек, Вук Ст. Карацић и Јозеф Јунгман (типолошко упоређивање), 3, 261–263; Мирослав Квапил, П. Ј. Шафарик, Ф. Л. Челаковски и Вук Стефановић Карацић, 17/5, 197–207; Косовска трагедија у чешкој књижевности, 19/1, 555–559) и др.

С обзиром на учешће светских слависта који су се бавили питањима рецепције народне књижевности у различитим епохама светске књижевности и на различитим језицима, посебно су у свескама МСЦ-а заступљени радови који тематизују комплексне односе усмене и писане књижевности.

У оквиру поетике фолклора и усмених књижевних врста „покривени“ су сви „класични“ жанрови усмене књижевности: лирика, епика, усмене прозне врсте (приповетке и предања), као и мале фолклорене форме (загонетке, пословице, изреке, клетве, благослови, вербалне формуле, апелативни искази). Поетиком жанрова унутар појмовне области усмене књижевности континуирано се, у низу антологијских прилога, посебно када је реч о систему усмених прозних облика, бавила Снежана Самарџија. Неки од најважнијих радова академика Наде Милошевић-Ђорђевић, посвећени систематском изучавању усмених прозних облика, посебно предања као „проблематичне категорије“ усмене прозе, објављени су на страницама Научног састанка слависта у Вукове дане.

С правом се може констатовати чињеница да је неколико и данас незаобилазних радова у питањима версификације, стила и језика народних песама у словенском контексту прочитано и продискутовано управо на Научним састанцима слависта у Вукове дане: Светозар Петровић, Јакобсонов опис српскохрватског епског десетерца, 4/1, 159–166; Никита И. Толстој, Ђура Даничић као историјски лексикограф и руска лексикографија XIX века, 5, 495–503 и др. Посебно је Вуков *Српски рјечник* (1818; 1852) био у фокусу лексиколошких, лингвистичких, културолошких и фразеолошких истраживања.

Феномен интертекстуалности и интермедијалности заступљен је од почетака научних састанака Међународног славистичког центра (Зоран Константиновић, Компаративна истраживања српске књижевности. Од приспобљивања до откривања

интертекстуалног дијалога, 30/2, 5–12; Алберт Бејтс Лорд, Варијанте Вукових пјесама онда и сада, 17/3, 5–16).

Међународни научни састанци слависта покренути су у Вукове дане како би славистичком свету скренули пажњу на модерност научне мисли Вука Караџића. За 55 година континуираних научних састанака, бар када је о искуствима славистичке фолклористике реч, Међународни славистички центар је у потпуности оправдао своју мисију повезивања српске и светске научне мисли, као и посвећеност неговању пријатељстава између људи, универзитетских академских центара, те словенских и инословенских традиција и језика.

**Кључне речи:** Српски и словенски фолклор, Народна књижевност, Научни састанак слависта у Вукове дане, Међународни славистички центар.

## ЛИТЕРАТУРА

- Белић 2018: Александар Белић (1876 –1960). Биобиблиографије: слависти који се памте. Књига 1. Уредници Драгана Мршевић Радовић, Бошко Сувајџић. Приређивачи Драгана Мршевић Радовић, Милица Радовић Тешић, Снежана Кутрички, Катарина Тодоровић. Београд: Филолошки факултет Универзитета: Међународни славистички центар, 2018.
- БР: Библиографски речник *Научни састанак слависта у Вукове дане 1-30* који садржи биобиблиографске податке свих учесника Научног састанка слависта у Вукове дане у периоду од 1971. до 2000. године.
- Библиографија: Библиографија Научни састанак слависта у Вукове дане 1971-2011. који садржи све библиографске јединице радова објављених у Зборницима МСЦ-а бројева од 1 до 40 закључно са 2010. годином.
- Велике теме: *Велике теме српске књижевности: Научни састанак слависта у Вукове дане*. 50 година Међународног славистичког центра, Књ. 1. Ур. Драгана Мршевић-Радовић, Бошко Сувајџић, Љиљана Јухас Георгиевска, Снежана Самарџија. Београд: Међународни славистички центар, 2019.
- Караџић 1964: Вук Караџић, *О српској народној поезији*, прир. Боривоје Маринковић, Просвета, Београд 1964, 69.
- Кених 2005: Dorothea König, Запажања о Србима у предавањима Адама Мицкјевича, Београд: Међународни славистички центар, 34/2, 41–50.
- Микитенко 2021: Оксана Микитенко, Теоријско-методолошка парадигма савремене славистичке фолклористике: искуство Међународног славистичког центра, 50/2, 55–67.
- Сувајџић 2021: Бошко Сувајџић, О неким аспектима изучавања народне књижевности на Научном састанку слависта у Вукове дане (1971–2020), Научни састанак слависта у Вукове дане, Београд: Међународни славистички центар, 50/2, 67–75.
- Тома 1998: Р.-L. Thomas, О изучавању српског језика у Француској, *Свет речи*, бр. 6–7–8, Београд, 99–101.